

NOS

Nr 3 2010 Årgång 32

Medlemsorgan för Föreningen Natur och Samhälle i Norden

Föreningen Natur och Samhälle i Norden (FNSiN)

FNSiN grundades år 1973

Ur föreningens stadgar:

§2 Föreningen skall samla intresserade av natur och samhälle i Norden till allsidiga studier därav. Genom studieverksamhet, föreläsningar, exkursioner och publikationer skall Föreningen sprida kunskap om natur och samhälle med huvudinriktning på Norden. Föreningen är en religiöst och partipolitiskt obunden ideell förening.

§3 Föreningens huvudsakliga intresseområden är Danmark, Finland, Färöarna, Grönland, Island, Norge, Sverige och Åland samt områden med historisk eller annan anknytning till länderna i Norden.

FNSiN samarbetar med Studieförbundet Vuxenskolan och med andra föreningar. FNSiN ingår i Förbundet för Ekoparken. Läs mer på vår hemsida www.fnsin.nu.

Föreningens adress:

c/o Erik Elvers
Illerstigen 28, 170 71 Solna
08-85 84 88 (b)

Föreningens lokalt Baltzar har adress

Baltzar von Platens gata 11

Medlemsavgiften 2010:

Fullbetalande medlem 150 kr

Ny dito efter 1/7 75kr

Familjemedlem 50kr

Plusgiro: 67 01 50- 2

Medlemsavgifter och beställning av skrifter

NOS: Ansvarig utgivare

Anders Schærström

Material till NOS skickas till:

nos.fnsin@gmail.com

eller till sekreteraren

NOS har ISSN: 0348-7970

NOS utkommer 4 ggr/år.

Manusstopp 1 dec/mars/juni resp. sept.

Internet E-post: info@fnsin.nu

Hemsida: www.fnsin.nu

Blogg: www.fnsin.blogspot.com

FNSiN, styrelse

Ordförande
Bente Kjellberg af Edholm
Fritiofsvägen 4
182 54 Djursholm
08-622 55 25; 070-400 01 99
bente.fnsin@gmail.com

Vice ordförande:
Soili Bisi-Ström
Fatburs Kvarng.14
118 64 Stockholm
08-19 12 52 (b)
070-370 07 75
bisi-strom@bredband.net

Sekreterare

Monica Ajne
Kritvägen 3
141 34 Huddinge
08-711 58 15 (b)
b.m.ajne@telia.com

Kassör:

Eva Innings
Dalgårdsvägen 55
121 33 Enskededalen
08-774 12 53(b), 070-491 67 14;
08- 653 5405
eva.innings@telia.com

Övriga ledamöter

Anders Schærström
Kometvägen 49
183 48 Täby
08-758 30 03; 070-693 91 28
anders.schaerstrom@telia.com

Birgitta Traxel
Vesslevägen 40nb
167 67 Bromma
08-25 03 35 (b)

Erik Elvers
Illerstigen 28
170 71 Solna
08-85 84 88(b)

Ulla Ersmark
Spannvägen 14
168 35 Bromma
08-25 12 22 (b)

Unn Hellsten
Lagavägen 13
128 43 Bagarmossen
08-600 26 42 (b)

Åsa Öckerman
Glanshammargatan 17
124 43 Bandhagen
08-99 68 70 (b)

Webbansvarig:

Monika Kristensson
Sickla Kanalgata 12
120 67 Stockholm
08-641 50 11 (b)

Kontaktperson,
FNSiN Östergötland

Håkan Bley
Sköldvägen 18
61633 Åby
011-63169 (b) 011-191125 (a)

Våra böcker:

	normal	medlem
De goda ogräsen	75	50
Estland	50	30
Gotska Sandön, ny	100	75
Kall ökensand	75	50
Spetsbergen	50	30
Tyresta	20	10
Vi säljer även Ekoparken	350	220 (Porto tillkommer)

Beställ genom Eva Innings 08-774 12 53;
eva.innings@telia.com.

Omslagsbilder:

Framsida: En snigelnos, Birgitta Kalb

Baksida: Moln över brandfältet i Tyresta,
Claes Göran Ström

Ordföranden har ordet

Som ett pärlband avlöser de varandra - jubileerna - och vi människor tycker om att högtidligt hålla och fira dem. Vi tycker om kultur och traditioner.

FNSiNs medlemstidning NOS har till exempel utgivits under 30 år, vilket firades i föreningslokalen ”Baltzar” på Baltzar von Platens gata 11.

I år är det 200 år sedan Göta kanal började byggas och en huvudperson bakom detta stora nationella projekt var just Baltzar von Platen. Han insåg betydelsen av inre vattenvägar genom Sverige för en ökad industrialisering i landet och argumenterade då för en kanalled mellan Västerhavet och Östersjön.

Det är också 200 år sedan Jean-Baptiste Bernadotte valdes till svensk tronföljare av riksmötet i Örebro. I år får vi ännu en gång ett prinsessbröllop där en kung överlämnar bruden till brudgummen.

FN har utlyst 2010 till det internationella året för biologisk mångfald. Den 22 maj firades den internationella dagen för biologisk mångfald runt om i världen. EU har antagit ett eget mål om att hejda mångfaldförlusten inom unionen. Men man är inte optimistisk. Endast 17 % av arterna i artdirektivet har en gynnsam bevarandestatus. En tredjedel av jordens alla kända arter är hotade och två tredjedelar av alla ekosystemtjänster (nyttan som naturen ger oss) har försämrats, främst p. g. a ändrad markanvändning, överfiske och klimatförändringar. Önskvärt vore att avskogningen inom EU upphörde och att inga nya arter ska behöva rödlistas.

I sommar genomför föreningen återigen en landskapsresa, denna gång till Öland. Då ingår naturligtvis även ett besök vid Ismantorps fornborg. Bilden, av resterna av husgrunderna från fornborgen Ismantorp, som blev den flertydiga symbolen för vår förenings tvärfackliga inriktning, har varit FNSiNs logotyp i över 35 år. Kulturarv såsom fornborgar och slott vill vi gärna bevara, men även immateriella kulturarv anses bevarandevärda enligt UNESCO som antagit en konvention om immateriella kulturarv. Hit hör till exempel kategorier som musik och dans.

Bla. tangon i Argentina har klassats som immateriellt kulturarv. I Sverige görs försök att få ”polskan”, musiken och dansen, klassificerad som ett sådant kulturarv. Norge har motsvarande ambitioner för sin ”pols”.

Under våren hade vi som programpunkt att besöka Föreningen Folkmusikhuset (”Skeppis”) på Skeppsholmgården i Stockholm. Där utövas just denna form av traditionell musik och dans. Där hör man många fiolspelmän spela gamla polskelåtar medan hundratalet unga och gamla dansar därtill. Ett högst levande immateriellt kulturarv. I detta nummer av NOS finns en artikel, ”Grodakarlarerna”, som handlar om folkmusiken och en spelmannssläkt på Gotland.

I sommar blir det också 100-årsjubileum för Anders Zorns spelmanstävling på Skansen, det firas med spelstämma 5-8 aug på Skansen samt med mängder av spelmän, musik och dans på många platser runt om i Stockholm. ”Folkmusikens dag” infaller den 28 augusti, det kan vi också lägga på minnet. Denna sommar är fylld av spelmannsstämmor, folkmusikfestivaler och spelträffar. Från slutet av maj till långt in i september finns knappt någon dag utan folkmusikevenemang runt om i landet, ofta minst ett halvdu-sin orter att behöva välja mellan – varje dag!

Bente Kjellberg af Edholm

Skeppsholmgården

Foto Claes Göran Ström

Koltrasten är välbekant för de flesta stadsbor. Den är en av de första att annonsera vårens ankomst från en TV-antenn eller ett högt träd. Den födosöker i parker, trädgårdar och på kyrkogårdar. Sången är välkänd, ett klart och ljudligt flöjtande i lugnt tempo. En upprörd koltrast låter höra hårda smackanden och vid uppflog serier av metalliskt hamrande.

I kvarteret Körsbärsträdet på Kungsholmen, där jag växte upp, ekade koltrastarnas sång och läten mellan husväggarna.

Då större delen av Sveriges befolkning bodde på landsbygden var koltrasten en utpräglad landsbygdsfågel. I dag bor 84 % av Sveriges befolkning i tätorter. När människorna flyttade in till staden följde koltrasten med. Vid en omröstning om vilken fågel som var Sveriges populäraste, vann koltrasten.

Städerna växer och tar allt större yta i anspråk och den biologiska mångfalden hotas. Livsmiljöer försvinner eller splittras. Jordbruksmark och skog minskar då städernas kantzoner tas i anspråk. Mycket av förtätningen sker också på grönytor som av olika anledningar blivit kvar då städerna har växt. Människan och koltrasten trivs uppenbarligen i städer.

Erbjuder staden och dess grönområden bra häckningsmiljöer för fåglar, eller är det bara ett fåtal arter som anpassat sig?

Projektet ”Biologisk mångfald i städer” startades vid SLU, institutionen för ekologi för att få svar på frågorna.

Forskning om fåglar i städer är relativt ny. Forskare har nog ansett att staden inte har lämpliga livsmiljöer för vilda växter och djur och mer inriktat sig på naturliga biotoper. Nyligen publicerade artiklar om fåglar i städer, visar bland annat att fåglar är talrikare i städer än i omkringliggande landskap, att varmare lokalklimat i staden får fåglar att häcka tidigare och att städer homogeniserar fågelfaunan - det vill säga att städernas fågelfauna tenderar att likna varandra oavsett om du är i Helsingfors eller Paris.

I den här studien diskuterar man fåglar ur ett naturvårdsperspektiv och undersöker de mer eller mindre naturliga skogar som blivit ”kvarglömda” mellan hus och asfalt. (Man utelämnar alltså parker, trädgårdar, kolonilotter etc.) Sveriges 100 största städer undersöktes och de bestod i medeltal av 20 % skog, men med stor variation. Mycket högre andel än städer i södra och västra Europa.

Skogarna i staden visade sig ha oväntat hög kvalitet i form av en hög andel lövträd och mycket död ved. Mer än hälften av skogarna i nära anslutning till städerna bestod av lövträd. Som jämförelse består den typiska skogen i södra Sverige av ungefär 15 % lövträd. Det fanns ock-

så betydligt mer död ved i kanten av staden och inom en radie av fem kilometer från staden än i den genomsnittliga svenska skogen.

Har urbaniseringen bidragit till fenomenet med likriktning av fågelfaunan i städer? Aktuell forskning tyder på att så är fallet. Rapporter visar på att sammansättningen av olika fågelarter är snarlik oavsett vilka städer i Europa man besöker. De inventeringar som gjordes i den här undersökningen ifrågasatte dessa forskningsresultat.

Under tre sommarmånader noterades drygt 120 fågelarter och mer än 12000 häckande fågelindivider i skogar i svenska städer. Skogar i staden jämfördes med liknande skogar utanför staden. Vid jämförelse fann man ingen skillnad i antalet arter (vilket tidigare studier visat), men artsammansättningen varierade. Tidigare undersökningar har visat att städernas fågelliv är fattigare än i omgivande landskap.

Hur kommer det sig att svenska städer har ett så rikt fågelliv? Fler tänkbara förklaringar finns:

- skogar av hög kvalitet som kan upprätthålla stabila fågelpopulationer,
- hjälp till spridning från omkringliggande miljöer genom gröna kilar och korridorer,
- de är inte unika, men tidigare studier har inte jämfört liknande biotoper i och utanför staden. Om skogar utanför staden jämförts med parker i staden är det inte särskilt konstigt om artrikedomen varierar stort i tidigare studier.

Landskapet runt städerna har stor betydelse.

Flera vanliga fåglar var talrikare i stadsskogar och andra var talrikare i skogar utanför staden. Flest arter visade ingen skillnad. Man fann att mängden skog i den omkringliggande staden och även utanför staden spelar en stor roll för vissa arter.

Exempel: Typiska skogsfågelarter som nötväcka, större hackspett och rödhake ökade i antal i staden med ökad andel skog i staden, men bara om det också fanns lite skog runt staden.

Tätorts- och tätortsnära skogar har höga biotopkvaliteter och täcker en yta som motsvarar den totala mängden skyddade områden i Sverige nedanför fjällkedjan. Det finns alltså goda förutsättningar för ett fortsatt rikt fågelliv i våra tätortsskogar. Hälften av alla besök som görs i naturen i Sverige sker i den tätortsnära naturen. Det är goda möjligheter till friluftsliv och friskvård. Genom att bevara naturliknande skogar i svenska städer uppstår fördelar för både människor och fåglar.

Monica Ajne

Källa: Vår Fågelvärld årg. 67,1/2008
 Marcus Hedblom och Bo Söderström
 Institutionen för ekologi, SLU,
 Box 7044, 750 07 Uppsala

Talgoxägg övergivna i holken.

Foto: Monica Ajne

Groddakarlarerna

Ett nedslag i gotländsk folkmusik

På Gotland, som på många andra ställen, har folkmusiken varit viktig i festligt lag. Gotland har en för fastlänningar ganska okänd folkmusiktradition, en spelmans-tradition som lite skiljer sig från det vanliga. Såväl musikutbildade som andra både utövade och skapade det vi idag brukar kalla folkmusik. Den som besöker Gotland och träffar på folkmusiken kan genom den också möta namn på personer som varit viktiga i öns historia och tradition.

På fastlandet är spelmansmusiken kanske mer förbunden med dansen, medan låtarna på Gotland i högre utsträckning utvecklats till rena virtuosstycken spelade av notkunniga och musikutbildade ståndspersoner, även av kyrkans män, om dock naturligtvis åtskilliga exempel på motsatsen inte saknas.

Folkmusiken på Gotland är i huvudsak upptecknad av ett par traditionsbärare, med tonvikt på norra Gotland av riksspelmannen och lantbrukskassekamreren i Lärbro Svante Pettersson, som år 1948 grundade och sedan ledde Nordergutarnas spelmanslag. Mer koncentrerat på södra Gotland finns upphovsmannen till verket Gotlandstoner, folkskolläraren August Fredin, som till en övervägande del upptecknat sin faders, storspelmannen Nils Mårtensson Fredin från gården Flors i Burs, mycket breda repertoar. En stor del av Fredins uppteckningar härstammar från ”Florsen i Burs” och hans hustru Elisabeth Olofsdotter, vars omfångsrika sångrepertoar inleder uppteckningen ”Gotlandstoner”. Hon har bidragit med inte mindre än ett drygt hundratal olika sångtexter.

Bland alla dessa spelmän finns flera som står ut bland de andra. På södra Gotland finns i Gotlandstoner uppteckningar efter prästen, komminister Olof Laurin i Dalhem, som var både notkunnig och spelman, och som lämnade flera låtar efter sig. Bröderna Romin, söner till domkyrkoorganisten Georg Romin, efterlämnade flera kända och spelade låtar. Klockaren Olof Laugren i Alva är ett tredje namn. Ett antal polskor finns efter en bonde i Etelhem och som sägs ha dominerat spelmanstraditionen där på 1700-

talet, ”Hagebyen”, egentligen far och son Lars och Jacob Hagebyar. En fullständig uppräknings skulle bli långtråkig långt innan den kommit halvvägs, med Svante Petterssons levnadsbeskrivningar får listan mera kött och blod.

Norra Gotlands främsta namn är utöver Svante Pettersson själv och hans släkt och vänner, kanske i första hand Groddasläkten, vilken med tiden tog namnet Godman, ett namn som fortfarande lever kvar på flera händer på Gotland. Groddasläkten omfattade flera generationer och de bodde inte heller hela tiden på den ståtliga Groddagården strax norr om kyrkan i Fleringe en mil nordväst om Lärbro. Det var först på andra halvan av 1700-talet som gården kom i Godman-släktens händer.

Det finns många sägner och många låtar efter Groddakarlarerna, särskilt om och efter Grodd-Jaken, Jacob Godman (1803-1884). Groddakarlarerna var inte notkunniga, och därför finns tyvärr bara mest rester av deras rika repertoar bevarad. På artonhundratalet var det en hel brödraskara som spelade, inte dock den siste Grodd-Jaken (1878-1948), som blev den siste som bodde på gården. Gården är nu hembygds-gård och minnena återupplivas varje år en onsdagkväll i juli med låtspel, sång, och dansuppvissning av Norra Gotlands Folkdansgille.

Folket på Grodda bedrev framförallt lantbruk och den förste Grodd-Jaken stod för ett omfattande gästgiveri, med servering, inkvartering och tillhandahållande av skjutshästar. Med gästgiveriet kom Grodda-gården att hamna i centrum för kommunikationerna på norra Gotland, nu ligger den insprängd i kanten av den magra tallskogen och kalkhedarna långt från närmaste nedlagda livsmedelsbutik, vilket nog är den sarkastiska kommentar, som annars bäst karakteriserar situationen på norra Gotland. Nära granne är annars Nordkalk i Storugns, som exporterar ett stycke av öns 450 miljoner år gamla siluriska berggrund i form av kalkgrus till trädgårdsgångar och bränd som högklassig kalk till stålverken.

Storugns var hamn med en imponerande kalkugn redan förr i tiden, och även om den moderna dubbelschaktugnen i Storugns idag är mångdubbelt större, så räckte hamnen i alla fall till för att Oscar I med sönerna Carl (sedermera Carl XV) och Oscar (sedermera Oscar II) med den svenska ångbåtseskadern med ångkorvetterna Thor, Gefle, Valkyrian och Orädd flera gånger under 1850-talet skulle angöra hamnen. Då ordnades det naturligtvis till stor bal i den Westöoska parkanläggningen för kungligheterna med ortens noblesser som arrangörer. Som danspartner till prins Oscar uppbådades den vackra skepparedotten Olivia Nordahl från Vikers (undrar hur det kändes?).

Groddaliran.

Foto: Per-Ulf Allmo

Naturligtvis så sände man också efter spelmän och Grodd-Jaken hämtades från den närbelägna Groddagården. Balen måste ha varit lyckad, Grodd-Jaken kunde så väl excellera med sin skicklighet så att han ur prinsens (en del säger ur kungens, Oscar I:s, också kungen kunde spela fiol) hand fick mottaga en femtiokronorssedel, inte lite pengar på den tiden. Efter Grodd-Jaken och hans spelmanstriumf har vi nu kvar brodern **Lars Godmans "Femtioriksdalersvslen"**, den låt som nu är Gotlands landskapslåt och som ingår i allspelsrepertoaren på Gotland.

Det finns bara ett par låtar efter Groddakarlarerna upptecknade i Gotlandstoner, men i Svante Petterssons uppteckningar kan man hitta betydligt fler som bevarats i tradition genom andra spelmän på bygden, t.ex. efter Gillis Friberg i Hellvi, men också efter dragspelaren Inge Landtbom i Fleringe. Men framförallt lotsförmannen Albert Nordström i Fårösund har genom Svante Petterssons försorg räddat flera Groddapolskor åt eftervärlden.

Jakob Godman spelade inte bara fiol, på Groddagården bevarades en flöjt, men framförallt Grodda-liran, vilken Jakob Godman i sin ungdom fick av sina föräldrar. Den vevliran bevarades på gården, men skänktes av den siste Grodd-Jaken till Gotlands Fornsal (Länsmuseet) i Visby. Moderna kopior av Groddaliran finns både att köpa delar och att lyssna till. Man har också en tid anordnat vevlirestämmor på Groddagården, det har både surrat och brummat i sommarnatten.

Det berättades om Groddakarlarerna, att särskilt eftersom de inte var notkunniga, så kunde det bli så att när de gick och plöjde eller harvade på åkern och kom på en melodislinga eller en låt, så kunde de helt sonika lämna häst och redskap kvar ute på åkern för att snabbast möjligt repetera och lära in musikstycket innan det hade hunnit glömmas bort. Har man inte hört samma berättas efter andra spelmän också? Om Hagebyen sades det att han stundtals klev upp mitt i natten och gick omkring runt i sovrummet i bara nattskjortan och spelade. Man undrar vad hustrun tänkte om saken, men hon hade väl inget att säga till om på den tiden. Sonen, Hageby-Jaku, blev i alla fall trots detta också han storspelman. Den gotländska folkmusiken är väl värd att lära känna, de klassiska låtarna är just klassiska, på gränsen till violinetyder frambringade av notkunniga och spelskickliga personer, varav många mer kan kallas violinister än spelmän. Mollpolskorna spelades sällan till dans, utan de föredrogos i ett långsammare tempo med mer **allvar och känsla, dem skulle man bara "höre på"**. Det har på senare år också kommit en rekonstruktion av dansen, Gotlandspolskan, som närmast kan liknas vid slängpolska eller kringellek, men den är ringa spridd. Dansen finns annars beskriven i inledningen till Fredins **"Gotlandstoner"**. **Också kadriljen var vanlig, spelad är oftast Skräddarekadriljen, samtidigt som dansen och låten till den för fastlandets folkdansare kanske mest välkända Gotlandskadriljen i den klassiska folkdansboken "Gröna Boken" inte är från Gotland, den härrör från Uppsala studenternas folkdansgille "Philocoros"**.

Groddagården.

Foto: Fredrik Bruno

Svante Pettersons samling *Gutalåtar* innehåller också avtryck av en annan raritet, Julius Bagges uppteckningar av gotländska låtar från år 1879-80, vilka är avtryckta i faksimil längst bak i låtdelen av bokverket. Här kan man t.ex. hitta en uppteckning av den klassiska General Segebadens polska, den låt som inspirerat Gunnar Hahn till hans ”Götisk svit”, ett verk för stråkorkester. Det bör här kanske framhållas, att det inte var landshövdingen och generalen Carl von Segebaden, som lät bönder och borgare hämta sten ur ruinerna efter det Visborgs slott, som danskarna lät spränga i luften efter deras kapitulation år 1679. Det är ju ett par hundra år sen nu och man hade en annan kultursyn när man skulle bygga på den tiden. Skövlingen av Visborgs slott skedde redan på 1600-talet, däremot var det landshövdingen Johan Didrik

Grönhagen, som på 1730-talet lät ta sten ur Roma klosterruin för att bygga till sitt residens, så ingen rök utan eld. Segebadens namn hittar vi istället på de många milstolparna runt ön, han är känd som den store vägbyggaren, han är väl värd sin ståtliga polska.

Riktig gotländska är inte lätt att förstå, men låtarna är ändå ett gemensamt språk.

Fredrik Bruno

En längre version av artikeln har tidigare publicerats i tidningen *Spelmannen*.

Referenser till böcker och internetsidor finns på föreningens hemsida

RÄTTELSE

I NOS nr 2/2010 insmög sig ett fel som undgick korrekturläsningen. Adressen till förlaget Bokverket är bokverket.com, inte något annat. Det är dit man ska vända sig om man är intresserad av Sophie Hedenstiernas bok ”Så sparar du pengar och hjälper miljön!”

Kantareller

Det tror man kanske inte, men på Kanarieöarna växer det mycket svamp. Efter de första höstregnen växer de upp överallt, champinjoner på ängarna, blodriskor i gräset vid ungtallarna, blåmusseroner i lövskogen och trattkremlor och hartryffel i barrskogen. Lite senare, när det är svalare, kommer kantarellerna.

Nog känns väl kantarellen som en mycket svensk svamp? Den är gul och grann, är aldrig maskäten och kan inte förväxlas med någon annan, och är dessutom en delikatess. Många människor plockar bara kantareller för säkerhets skull. Ja, den är så populär att den börjar bli sällsynt, för folk tar allt vad de hittar och lämnar inte de äldsta sega, ibland till och med bittra svamparna för att fröa, eller rättare sagt släppa ut sina sporer, för framtida skördar. I Tyskland är den på en del håll fridlyst för den skull, har jag hört.

I Holland är kantarellen utrotad, något man läser om i böcker. Jag var ute och vandrade med en bekant och hittade en hel hop guldgula, doftande kantareller. Han sa: Vad är det?

- lite förvånad över min förtjusning. Då beslöt jag

att bjuda honom på middag med smörstekta kantareller på rostat vitt bröd. (Det är ännu godare på knäckebröd, men det kan jag sällan få tag i.) Han tuggade och tuggade, och till sist sa han: Det här måste man nog vänja sig vid.

Senare reste en väninna till Kina. Jag hör till dem som spar allting, för man vet aldrig, men Sabine gjorde sig av med allt som hon inte använde dagligen på loppmarknaden, och så koka-de hon marmelad och sålde och sparade varenda peseta under flera års tid, och till slut kunde hon göra sin drömräsa.

När Sabine kom hem, bjöd hon på kinesisk middag och berättade. Förutom foton från alla de

vanliga turistmålen hade hon massor av foton av mag. De flesta var från gatukök med långa rader av torkade sjöstjärnor och skorpioner och fladda ormar slingrade om pinnar, färdiga att grillas. Överallt hörde man krasandet av folk som åt torra sjöstjärnor. Och massor med svamp.

För att glädja Sabine letade jag igenom mina böcker och gjorde en lista på svamp som åts i Kina. Det blev en lång lista, för man äter mycket svamp, främst från Judasöron (*Auricularia auricula-Judae*) och andra trädsvampar som lätt kan odlas. Kineserna är många och den vilda svampen räcker inte alls till, och få kan gå ut i skogen

och plocka på söndagarna. Kantarellen är oerhört populär men svåråtkomlig

Många svampar växer i symbios med träd eller som parasiter på dem (bl.a. Judasörat), ibland med ett enda värdträd, och om något händer värden, drabbas svampen naturligtvis också, som Gytarian i Tierra de Fuego, Eldslandet (NOS 2004:2). Å andra sidan kommer det nya arter när man planterar in främmande träd. Man kantarellen är inte nogräknad. Den trivs hos

många olika träd, både lövträd och barrträd. Här på La Palma hittar man den ibland i blandskogen, och den tycker om kastanjerna. Dess svaghet ligger i att den växer så långsamt, och den är känslig för luftföroreningar (fast det har vi inga).

Svampodling är en gammal konst. Många svampar, inte bara champinjoner och ostronskivning, är lättodlade. Atheaneus (*Athenaios*) beskrev svampodling redan på 200-talet e.Kr. Men inte förrän 1997 rapporterades de första lyckade försöken att odla kantareller, en konst som utvecklades i Sverige av Eric Danell och Francisco J. Camacho, och rapporterades i NATURE (vol. 385, s. 303). Författarna skriver också att den

Foto: Anders Schærström

här speciella tekniken borde kunna användas för odling av andra ätliga eller utrotningshotade svampar, till exempel matsutake (*Tricholoma matsutake*), världens dyraste svamp, enligt författarna.

Nu vet jag ju inte om kineserna har börjat odla kantareller, eller om de odlas i Sverige – jag hoppas det. Möjligheten finns. Här på La Palma odlas bara ostronskivling. De färska champinjoner-na kommer från Spanien, trots att tekniken är enkel och väldokumenterad – det kunde ju ha varit ett tillskott till öns haltande jordbruk. (Om inte bananerna vore så subventionerade, skulle ingen ha råd att odla dem.)

I skogen intill grannbyn Puntagorda hade vi ett kantarellställe. Där kunde man varannan vecka fylla korgen. Men så var det någon som kom på att kantarellerna går att sälja till utlänningarna. Inget ont i det – andra människor har samma rätt som jag att plocka svamp, och jag missunnar ingen en extra inkomst. Men folk drog undan barr och löv med kratta och rafsade åt sig precis allt: gamla bruna beska rackare och centimeterstora bebisar. Man kunde köpa dem i bondmarknaden för 12€ kilot. Jag försökte få igenom ett förbud att sälja svamp men fick inget gehör. Myceliet är känsligt och kan dö om det kyls av. Efter några år tog kantarellerna slut i Puntagorda. Nu får vi åka längre norrut för att plocka på andra ställen.

Det finns naturligtvis många sätt att laga till kantarellerna, och också att konservera dem. (Frysen är enklast, förväll först.) Vi hörde att i den andra bondmarknaden, nere i Mazo, kan man köpa torkade kantareller ibland. De torkas på ett lager av pinjebarr, precis som fikonen. Man sen gäller det att anrätta dem. Sabine, som inte har plats för frys, prövade att vattna ur torkade kantareller och sedan lägga dem på pizza, en generös driva. Gott! Men hela familjen fick ont i magen. Det är nog bättre att äta dem torra som godis. En av mina spanska svampböcker anför att i Frankrike gör man en aromatisk likör med kantareller. Det har jag aldrig prövat, men en gång blev jag bjuden på kantarellsnaps av en amerikansk mykolog, som undersökt öns svampflora. Det var inte gott. Men brännvin är aldrig gott, tycker jag.

Jag har inte lyckats få reda på hur kantarellerna tillagas i Kina. För min egen del föredrar jag dem smörstekta. Men i Kina har de ju ingen mejerikultur? De kanske steker dem i någon olja med neutral smak. Kantareller är hårdsmälta och behöver rätt lång stektid, så woka dem är nog inte så bra. Och med ris och sötsur sås till, som annan kinesisk svamp? Tack, inte för mig. (Men om någon har ett kinesiskt recept för kantareller skulle jag gärna vilja få en kopia!)

Vad beträffar namnet så kommer det från grekiskan via latinet: *cantharus*, bukigt dryckeskärl, kann, enligt mitt latinlexikon. Men det kära barnet har många namn på många språk. De flesta syftar på den granna gula färgen, som inte är så vanlig hos svampar: *eier-zwam* på holländska, *rävar* (*lisichka*) på ryska, *tuppar* (*galli*) bland måna andra italienska namn, *hönskött* (*carn de gallina*) eller *rossinyol*, som väl måste betyda **näktergal**, på katalanska. På ”vanlig” spanska (**kastilianska**) heter den **rebozuelo**, men här i **Gara** **rafía** kallas den **cantarela**, vilket visar att den inte har någon gammal tradition (se NOS 2009:2 om **hartryffel**). Vilka svampar som är mest populära i olika länder är ett mycket intressant studium – men det är en annan historia.

Ingegerd Hosinsky

Recensioner

Hvat er með ásum?

Föredrag från Nordiska huvudstadsmötet i Reykjavík 2007

Föreningarna Norden i ländernas huvudstäder håller sedan 1923 ett årligt möte. Ämne för 2007 års möte, i Rvík, var den del av ländernas gemensamma kulturarv som ligger i den gamla asatron och hur man kan följa dess inflytande fram till idag. Föredragen har sedan givits ut i en bok, vart och ett på något skandinaviskt språk, på finska och på engelska.

Bland de nio författarna finns Islands tidigare president Vigdís Finnbogadóttir, författaren Þórarinn Eldjárn och tonsättaren Hilmar Örn Hilmarsson som också leder det isländska samfundet för asatroende.

Boken är innehållsrik och intressant, även om jag tycker att en del av uppsatserna inte håller sig ämnet.

Det konstateras att en del hedniska namn alltså används, ensamma eller i sammansättningar för personer men också t ex i gatunamn i Rvík eller för kustbevakningens fartyg. Även i Sverige finns ju fö många namn på Tor-, Ull-, Frö- eller Oden- och den stora danska staden Odense är ju ett gammalt Odensvi, Odens helgedom. Det påpekas också att mer än 200 uttryck från sagan om Grette den starke lever i dagligt tal. Däremot har islänningarna, till skillnad från många folk i

Västeuropa och t o m det amerikanska bibelbältet, övergivit gudanamnen på veckodagarna tisdag till fredag.

Översteprästen Hilmar nämner belåtet att när asatroarsamfundet grundades för ca 20 år sedan väckte det föga motstånd eftersom de gamla gudarna aldrig helt hade försvunnit. Det kan infogas att samfundet som hade 130 medlemmar 1 dec 1993 därefter har växt till 301 år 1998, 777 år 2003 och 1270 år 2008.

Ett par av författarna tar upp hur övergången från asatro till kristendom år 1000 inte skedde med blod och svärd, som på så många andra håll, utan att den nya tron var tolerant på Island och tillät gamla sedvänjor, som att sätta ut barn och till och med att blota (om det skedde i smyg), att fortleva.

Arkelogen Þorvaldur Friðriksson tar i sitt bidrag, Oden var en utlänning, upp paralleller mellan de nordiska gudarna och andra mytologier, t ex motsvarigheter mellan fruktbarhetsgudarna

Frey och Osiris och mellan Thor och en likaledes hammarförsedd keltisk gud. Några av uppgifterna i uppsatsen är mycket oväntade – och jag för okunnig för att kunna bedöma riktigheten – t ex likheter mellan danska hjälmar och bilder på Ramses III:s minnestempel i Egypten, och att man vid undersökning av Ramses II skulle ha funnit tobak och kokain i magsäcken vilket man därefter även skall ha gjort i mumier i brittiska museer. Eftersom kokain bara växer i Sydamerika skulle det ha funnits en förbindelse mellan gamla och nya världen för 3000 år sedan. Den säkraste förbindelsen skulle ha varit utmed Europas kust och över Atlanten via Island eftersom man då aldrig behöver vara många dagar på öppet hav. Han drar också paralleller mellan de egyptiska fartygen och skeppen på de bohusslänska hållristningarna.

Erik Elvers

Hur gick det?

Båtutfärden i Ekoparken 21 april

Förbundets för Ekoparken årliga utflykt hade samlat rekordmånga deltagare, ca 150 st (den vanliga båten för 80 personer hade fått bytas ut) varav uppskattningsvis 5-10 från FNSiN. Turen gick först in mot Djurgårdsbron, varefter vi vände och körde söder om Djurgården och upp till Husarviken innan det var dags att börja återfärden. Richard Murray och Henrik Waldenström berättade om aktuella hotbilder men också om vunna framgångar. Trots ovanligt taskigt väder, dugg och 1-2 gr, var stämningen god!

Erik Elvers

Island efter krisen - diskussionen 5 maj

Mötet var ordnat av Föreningen Nordens Stockholmsavdelning, i samverkan med Samfundet Sverige-Island och Föreningen Natur och Samhälle i Norden, och hade lockat totalt ca 50 personer varav ca 10 medlemmar i FNSiN.

Anders Ljunggren, Sveriges ambassadör i Reykjavík, inledde med ämnet Sveriges och Islands

relationer - en saga i ständig utveckling. Med början i Garðar Svavarssons vistelse på Island år 862 fördes översikten fram till dagens läge.

Eyvindur Gunnarsson, docent i finansrätt och medverkande i utredningen av orsakerna till den isländska finanskrisen, konstaterade att Island är det enda land som gjort en granskning av det slaget och påpekade att det finns juspunkter: staten var skuldfri fram till krisen, det isländska näringslivet har en solid bas i fiske, turism och IT som är opåverkad (och t o m fått ökad konkurrenskraft genom kronans fall) och Island har en välutbildad arbetskraft.

Gústaf Skúlason, egenföretagare och kommunpolitiker, talade till sist under rubriken Finns den nordiska solidariteten idag. Han påpekade bl a att handeln med Island i stort sett avstannade när Storbritannien satte Island på terroristlista vilket medförde att försäkringsbolagen slutade försäkra transporter till Island och de ekonomiska kraven på Island var ungefär 5 ggr så stora per person som de var mot Tyskland efter första världskriget, och att EU-stödet bland befolkningen minskat från 50 % till 30 %.

Erik Elvers

En dag med enhörningar

Sista lördagen i april samlades vi i Bergshamra centrum, trängde in oss i fyra bilar och körde norrut. Vi skulle ut på enhörningsjakt. Första anhalten var Odensala kyrka strax norr om Märsta och Adèle Schreiber var vår kunniga och engagerade guide. Utanför kyrkan står vi i ring runt Adèle, som berättar enhörningens tusenåriga historia och hur den kom upp till våra trakter. Vi blir insläppta av kyrkvärden och Adèle visar oss den detaljrika målningen från 1520-talet. En liten del av målningen finns i NOS nr 2. Först ser vi bara en fantastiskt detaljrik målning, som blir ännu mer fascinerande när Adele förklarar symboliken bakom alla detaljerna. Det är Albertus Pictors verkstad som utfört målningarna i kyrkan. Nästa enhörning hittar vi i Valö kyrka strax väster om Forsmark. Målningen är placerad på exakt samma ställe som i Odensala kyrka, men här är det tre jägare som jagar enhörningen mot fem i förra kyrkan. Jungfrun med enhörningen i knät är lika betagande på båda målningarna. Nästa kyrka är Tolfta öster om Tierp. Nu har vi kommit norrut och solen skiner över ett vitt snölandskap. Redan strax norr om Odensala upptäckte vi de första snöfläckarna i norrlägen och sedan blev fläckarna större och större ju längre norr vi kom. I Tolfta kyrka är det inga jägare som omger jungfrun och enhörningen utan ängeln Gabriel, som blåser i ett horn. Även denna målning är från början av 1500-talet. Nu lämnar vi Uppland och far söderut mot Enköping. Öster om staden ligger Litslena kyrka ute på slätten alldeles vid vägarna 55 och 263. Stor kontrast mot idyllen och stillheten vid Tolfta kyrka. Målningen av jungfrun och enhörningen i Litslena är från 1450-talet och är därmed den äldsta av våra målningar så här borde vi ha börjat vår enhörningsjakt (men då hade vi inte fått tillgång till de två första kyrkorna). Även för amatören märktes att denna målning var äldre. Här fanns Maria (jungfrun) och enhörningen men de var inte så detaljrikt målade och de var endast omgivna av franska liljor och sådesax, allt målat i milda ljusa färger. Litslena var sista kyrkan på vår enhörningsjakt och nu var vi alla ganska trötta efter mer än 30 mil på vägarna och fyra funna enhörningar. Det var många som visade intresse för våra enhörningar, men inte hade möjlighet att delta i dagens exkursion därför har jag skrivit en ganska omfattande redogö-

relse för att den som är intresserad själv skall kunna ge sig ut på enhörningsjakt.

Eva Innings

Enhörning i Odensala
Foto: Anders Schærström

Sandemar

Programlöftet i vårens NOS för den 22 maj var verkligen rätt formulerat. Det var en fantastiskt skön lördag som 10 medlemmar sakta vandrade ut till fågeltornet och Höggarn. Medan vi beundrade de nästan överblommade kungsängsliljorna tävlade näktergalarna i snåren om vem som kunde sjunga bäst. Vann tyckte vi den gjorde som visade upp sig på en gren på andra sidan bäcken. Idag fanns här också många rosenfinkar som vi inte fick syn på. Vårt ärende var mest att se på blommor och där var de: vitsippor, ängsbräsa, desmeknoppar, rödblåror, gullvivor m.m. Vid backen med massor av Adam och Eva tog vi matsäckspaus och njöt i solvärmens och hade vårt miljösamtal om mejeriförpackningar och annat aktuellt. Nästa etapp på programmet var att gå till ett kärr, Lars Innings och Claes Göran Ström visade vägen. Vi skulle ta oss längs stranden förbi godset Sandemar och stötte snart på skyltarna ”Privat” som fick oss ut på fuktiga områden. Mot slutet måste man hoppa på stammar och grenar för att klara sig torrskodd, inte alla lyckades. Vi kom i alla fall fram till rikkärret med majvivor. Här var det varmt och lugnt, bortsett från några oroliga tofsvivor, och kärret skimrade i lilarosa av alla blommor. Vidare såg vi tätört och tvåblad på gång. Ett besök på det intilliggande badet med en härlig långgrund sandstrand var nödvändigt med tanke på de geggiga skorna. Modiga Elisabet doppade sig helt och hållet – ”Åååh, det var minst 15 grader”, suckade hon nöjt efteråt. Avslutningsvis vandrade vi sakta förbi hagarna med hästar och över godsförvaltningsbacken till busshållplatsen för vidare färd hem mot innerstaden.

Benita Jansson

Program

MED BÅT I STOCKHOLMS SKÄRGÅRD Helger under sommaren

Sommar – för en del av oss är det skärgård, solglitter på fjärdarna, ljumma vindar och bad vid kobbar. Kaj erbjuder utfärder med egen båt från Runmarö under sommarhelger till närliggande öar utanför t.ex. Brand eller Bulleröfjärden, söder om Sandhamn.

Buss 433 eller 434 från Slussen till Stavsnäs Vinterhamn, ev. bil. Vidare med Waxholmsbåt till Styrsviks brygga eller Södersundalinjen till Halvans brygga. Se www.battaxi.se.

Möjlighet att köpa månadskort på W- bolaget, att ta cykel med, och besöka öar mellan Arholma och Landsort.

Enligt annons i tunnelbanetidning går en ny linje i sommar, 433 C, med vilken det är tillåtet att ta med cyklar till Stavsnäs Vinterhamn.

Kaj Valtersson Tel. (a) 08-16 23 83, (b) 08-710 18 92, Runmarö - 08 – 571 522 22

HÖGSOMMAR PÅ GOTSKA SANDÖN

Några av oss FNSiN-medlemmar gör en egen tur till Gotska Sandön 30 juli—3 augusti. Detta är alltså inte något officiellt föreningsarrangemang, men vill du åka dit vid samma tid (eller närhelst du vill), så kan du själv boka via Resestugan Mulde Fröjel, 623 55 Klintehamn, Tel 0498-24 04 50, Fax 0498-24 15 45; info@resestugan.se; www.resestugan.se. Vill du veta mer, kontakta Anders Schaerström, (se funktionärslistan).

KRÄFTSKIVA I SKÄRGÅRDEN

Lördag den 21 augusti

Enligt god föreningstradition begår vi kräftskiva hos Kaj på Runmarö. Själva skivan äger rum på lördagskvällen. Man kan komma när man vill under lördagen, passa på att bada, strosa och fika. Det är nödvändigt att övernatta till söndagen. Det finns några sängplatser och gott om plats för tält.

Buss 433 eller 434 från Slussen till Stavsnäs. Därefter antingen passbåt till Halvans brygga eller waxholmsbåt till Styrsvik, varifrån man vandrar ca 30 minuter. (Tidtabell för passbåt: www.battaxi.se)

Var och en medför kräfter och tillbehör, liksom proviant till frukost etc. Som efterrätt brukar vi göra en fruktsallad på blandade frukter som alla bidrar med. (Vi som deltar kan samordna inköpen.) I samband med vistelsen hos Kaj ordnas vandringar och/eller båtturer och naturligtvis finns det möjlighet till bad. (Se notisen om båtturer i Stockholms skärgård)

Anmälan till Kaj Valtersson tel. 08-16 23 83 (a), 08-710 18 92 (b), 08-571 522 22 (Runmarö)

RUNSTENSVÅRD

Thorsdag 2 september kl 17.30

FNSiN är runstensfadder vilket innebär att vi för Runverkets räkning ser till den sten som står i parken bakom Karlbergs Slott. Samling på planen framför slottet (mot Karlbergskanalen), hörnet närmast Vasastan, varifrån vi tillsammans går in till parken där vi försiktigt borstar bort ev smuts från stenen och avslutar med en liten picknick (tag med något ätbart). Anmälan behövs ej men kan göras till Erik Elvers, e-mäle e.elfers@bredband.net, tfn (b) 08-858488.

CYKLING PÅ JÄRVAFÄLTET

söndag 12 september kl 9.30

(datum kan behöva ändras, lördag 4 sept som reservdag)

Samling vid Ulriksdals p-tågstation varifrån vi cyklar västerut förbi Ursvik och Tensta och så småningom tar oss ut på Järvafältet via småvägar och cykelvägar. Medtag matsäck för lunch och en te/kafferast. P-tåg från Sthlm S kl 9.14, från Karlberg 9.23, till Ulriksdal 9.29 (vintertidtabell, kontrollera tiderna).

Anmälan senast torsdag 26 augusti till Erik Elvers, e-mäle e.elfers@bredband.net, tfn (b) 08-858488.

HAVTORNSPLOCKNING

lördag 25 september kl 9.00

Dags för den årliga utfärden till Ålands Hav där vi med litet tur plockar havtorn i närheten av Grisslehamn. Havtornsbären är mycket syrliga och passar som smaksättning i parfait, sylt, brännevin m m. Recept utdelas. Även dåliga bärar brukar vi ha en mycket fin dag ner vid stranden, tillfälle till bad. Vi passar också på att handla rökt fisk m m i Grisslehamn.

Avfärd kl 9.00 från Bergshamra torg (t-banan mot Mörby, stn Bergshamra norra uppgången). Anmälan senast torsdag 23 sept till Erik Elvers, e-måle e.elvers@bredband.net, tfn (b) 08-858488, meddela om du har bil och kan ta passagerare.

Preliminärt i höstens program: (Mer information i nästa NOS)

En kväll med tillbakablickar och minnen
Fredag 15 oktober: Christer Westerdahl, föreningens grundare, minns och berättar.

Rättvisa i Grönland
Måndag 18 oktober: En dansk jurists erfarenheter av att arbeta i Grönland.

Den nya Kalmarunionen
Onsdag 10 november: Gunnar Wetterberg presenterar sin vision om ett framtida enat Norden.

Höstvandring någon gång i november, detaljer i NOS för q4. Önskemål / förslag kan lämnas till Erik Elvers, e-måle e.elvers@bredband.net tfn (b) 08-858488.

NOS tipsar

Från Ekomuseum Bergslagen har vi fått några tips inför sommaren:

Järnets dag lördag 3 juli kl 9-13, Karmansbo stora lancashiresmedja igång. Servering av korn-grynskaka med fläsk och lingon, smedbostaden öppen för besök.
Se www.karmansbo.se.

Dan Andersson-veckan lö 24 juli - sö 1 aug i Ludvikabygden. Valfyllt program med allt från musik, poesi och konst till kolbullar och finnmarksvandringar.
Se www.dananderssonveckan.se.

Trångforsdagen lö 15 aug från kl 12. Ångbåten Rex avgår från Hallstahammar och slussas med musikkår ombord upp till Trångfors, där den nyrestaurerade smedjans nya vattenhjul skall provköras.
Se www.svedviberg.se/trangfors.

Allmänt om Ekomuseum, se www.ekomuseum.se.

Verksamhetsberättelse

2009 med FNSiN

Med sina 37 år har föreningen rejäl erfarenhet att bygga på men strävar också efter ett aktuellt innehåll i verksamheten.

Föreningen har under året fått se ett skifte på ordförandeposten genomfört i form av fyllnadsval. Vår mötet valde Bente Kjellberg af Edholm till ny ordförande efter Owe Lundin, som av hälsoskäl önskat bli ersatt. Bente var tidigt medlem i föreningen och deltog bland annat i Grönlandsexpeditionen 1974 till sydvästra Grönland, i föreningens Grönlandsresa 1977 till Discobukten, samt till Island 1978 och kunde därför anses vara väl förtrogen med föreningens ursprungliga anda och inriktning.

Programverksamhet

Som vanligt hade programverksamheten stor spännvidd över aktuella och historiska teman, natur- och kulturteman, inomhus- och utomhusaktiviteter samt platser nära och fjärran.

Föredrag mm

En mycket välbesökt programpunkt var det initierade föredrag om Grönland som Susanne Tupy höll. Den svenska arkitekten, som periodvis bor och arbetar i Grönland, visade ett delvis unikt bildmaterial. Unika bilder fick vi också se, då Claes-Håkan Jacobson höll föredrag om den svenskamerikanske fotopionjären John Anderson som dokumenterade sioux-folket i Dakota.

En begränsad grupp fick göra ett studiebesök i Kungl. Bibliotekets kartsamling och se ett urval kartverk, som man sällan skådar, från 600-talet till vår egen tid.

Vid vårmötet underhöll Kjell Linnér kunnigt och generöst med bilder och minnen från ett urval av sina många expeditioner. Den här gången blev det från Laos, Thailand och Mexico samt från Sardinien och Irland.

Christina Nordin höll föredrag om Stockholms torghandel från Gustav Vasas tid till första världskriget med sin nyutkomna bok "Oordning" som grund.

Inbjudan gick ut till Stockholmsguidernas förening och antalet åhörare blev mycket stort.

FNSiN-medlemmar inbjöds av Föreningen Sverige-Grönland att lyssna på Fred Goldbergs föredrag om en resa till Östgrönland i A G Nathorsts kölvatten.

Efter höstmötet berättade Adèle Schreiber om den legendariska enhörningen i myter och konst.

Birgitta Traxel berättade med rikligt bildmaterial om sina upplevelser under tre månaders resa och arbete i Ecuador, flankerad av den Ecuadorkunnige Kjell Linnér.

Ett högst aktuellt inslag var att SVT-meteorologen Helen Johansson förklarade vad som är på väg att hända med klimatet.

Exkursioner och andra friluftaktiviteter

Vårt utomhusprogram har innehållit såväl traditionella som helt nya punkter.

Uggleexkursionen i Tyresta en vårvinterkväll ägde den här gången rum utan ugglor men deltagarna fick en spännande och trolsk upplevelse kring brasan.

Söndagsexkursionen till Sandemar bjöd de 12 deltagarna på många av vårens botaniska och ornitologiska sevärdheter.

Vårkvällsvandringen i Ulriksdals slottspark hör till föreningens traditioner, en alltid lika stämningsfull kombination av natur och kultur. En annan tradition är att borsta av den runsten i Karlbergs slottspark, som föreningen har fadderskap för. Borstningen, följd av picknick, ägde rum i september.

En liten grupp trotsade juniregnet och genomförde en arkeologisk vandring på Helgö, där man med tryckt och skyltad vägledning kan se spår av kultplats, gravfält, verkstäder och bostäder.

I början av september vandrade vi vid Flemingsbergsviken och såg spår av forntida borgar och senare ångar och hagar, där en framtida trafikled kommer att skära igenom landskapet.

Förhöstens havtornsplockning vid Ålands hav är nu en nästan tjuogoårig tradition, som skedde i strålände väder.

En cykelfärd genomfördes i oktober (Runsa - Eds kyrka – Järvafältet –Helenelund) men tyvärr i ogynnsamt väder, vilket troligen påverkade deltagandet. En senhöstvandring gjordes på Roslagsleden från Täby kyrkby till Danderyds kyrka.

Social samvaro

Under året genomförde vi två programpunkter som i första hand för ren gemenskap men också med inslag av natur- respektive kulturupplevelser. Kräfts-kivan i skärgården kombinerades med vandringar och sammankomsten i advent innehöll som alltid högläsning av ett par texter som hör ihop med säsongen.

Resor

Sedan några år tillbaka har föreningen fokuserat på

ett landskap och efter en förberedande studiecirkel gjort en resa i detta. Årets landskapstema var *Bohuslän, med fokus på dess norra del. Den årliga resan till Gotska Sandön genomfördes i maj med 13 deltagare.*

Information

NOS, som 2009 fyllde 30 år, har i vanlig ordning utkommit med fyra nummer under året. Efter en tids experimenterande för att finna en ny grafisk profil har vi nått fram till vissa riktlinjer, men utvecklingen fortsätter.

FNSiN i digital form

Föreningens hemsida har varit föremål för omarbetning, beträffande såväl innehåll som grafisk form. Monica Kristensson sköter hemsidan och har under året haft stöd av en rådgivande grupp. Tips om arrangemang och annat utanför föreningens verksamhet men inom dess intresseområden skickas ofta ut till medlemmar, vilkas e-adresser finns i medlemsregistret.

Medlemmar och funktionärer

Medlemsutveckling

Vid utgången av året hade FNSiN 206 medlemmar, varav 4 ständiga medlemmar. Styrelsen har beslutat erbjuda gästande föredragshållare ett års gratis medlemskap.

Funktionärer och möten

Ordförandeposten, som hade blivit vakant under hösten 2008, fylldes då Bente Kjellberg af Edholm tillträdde vid vårmötet. I övrigt har styrelsen bestått av Soili Bisi Ström (vice ordförande), Monica Ajne (sekreterare), Eva Innings (kassör) Anders Schæström, Birgitta Traxel, Erik Elvers, Ulla Ersmark, Unn Hellsten och Åsa Öckerman. Styrelsen har hållit 7 protokollförda möten.

Mångåriga ordföranden för FNSiN, Anders Schaerström, som under mer än 20 år verkat för föreningens fortlevnad och utfört en ovärderlig insats för att bibehålla föreningens karaktärsdrag och goda renommé, blev av en enhällig styrelse under året utnämnd till hedersmedlem.

Vårnöte och höstmöte har ägt rum enligt stadgarna.

Kontakter med andra föreningar etc.

Vi har fortlöpande goda kontakter och samarrangemang med Studieförbundet Vuxenskolan Kungsholmen-Norrmalm. Under året ökade kontakterna med Föreningen Sverige-Grönland och Föreningen Norden Stockholm. FNSiN ingår sedan åtskilliga år i Förbundet för Ekoparken.

Stockholm i juni 2010. För styrelsen

Bente Kjellberg af Edholm

